

ПОПЪТЕН ВЯТЪР

ИВАН ДАВИДКОВ

Корни
и

КОРЕНИ

СТИХОВЕ

БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛ
София • 1964

ПЪТ

Дори най-хубавия дом с пердета спуснати
не ме задържа, тесен е за мен.
Безкрайни пътища, прахта ви върху устните
е сол на моя ден.

Обичам грапавите коловози
през каменист баир, през равнина
и на следите — детски, птичи, кози —
наивните и мили писмена.

Обичам кратките, случайни срещи,
в които няма тайна и лъжа.
Да чувствам с рамото си рамене горещи
и прашни конски поводи в дланта си да държа.

На есенно поле върху постлана кърпа,
където е разцъфнал син, извезан цвят,
да хапна хляб и лук и стоплен с дума скъпа
да се усмихна – щедър и богат.

Да поседя на старо воденично колело
върху купчина тухли, върху сухи буци
или да спя на просто буково легло
в хотел, пред който са разпрегнати каруци.

Зората през балкона да наднича.
На устните ми да се буди пак смеха.
Видяното и чутото безшумно да потича
като зърно – в хамбара на стиха.

И прашните обувки до леглото
да виждат път, над който ден гори,
да виждат къщи с ружи до стъклото
и груби длани, и очи добри.

ВРЕМЕ НА УЗРЯЛАТА НАДЕЖДА

Време на узрялата надежда,
на големия вършитбен път!
Ябълката тежки клони свежда
и словата придобиват плът.

Всеки хълм и валог се облече
в светлина на късен слънчоглед
и сънят на овощаря вече
има дъх на лято и на мед.

Злакът на полетата посърна,
но щастлив се сведе всеки стрък,
че е скътал в мъничкото зърно
мартенска зора и пъдпъдък.

И усмивката е вече друга –
мъдра, не като през пролетта.
В нея идва слънцето на плуга
и безсънието на пръстта...

СПОКОЙСТВИЕ

Пътувахме през Добруджа. Нощта
ни свари умълчани сред полето.
Тревожни вести идеха от Куба
и даже въздухът бе натежал
от речи, ноти и комюникета.
Стоеше оня остров, горд и смел,
с тръстики и със щикове звънеше
и удряше с юмрука на вълните
по броните на корабите вражи.

А тук бе есен с тихи листопади.
Далече светеше Карапелит.
И аленият остров на гората
се вдигаше посред вълните черни
на нивите. Замахали ръце,

пристъпяха сеячи. Над браздите
се ронеха невидими зърна.
Шумът им беше нежен като плясък
на чучулигово крило, но в мрака
растеше до високите звезди,
изпълваше небето и земята.

И тоя шум на късната сеитба
се сипеше сега подобно пепел
над бомби и закани – и в полето
оставаше един гласът на хляба –
най-свидният от всички гласове.

Сеячите вървяха – като символ
на вечната победа на живота,
за да посеят бъдещата пролет,
за да посеят песен на каруци,
на гургулици и на детски стъпки.

И аз ги гледах – врязани в небето –
и благославях техните ръце.

Октомври 1962

СИКЕЙРОС

Сикейрос рисува. Платно му е влажният зид,
от много затворнишки лакти и длани изтрит.

Килията тясна мълчи. Светлина не достига.
Но старата болна десница тревожно се вдига

и сивите фрески от плесен отстъпват пред тия,
които напират сега като пролетна сприя.

Навярно е спала безсънната стража на двора,
защото художникът тайно доведе в затвора

мъже от платата, с ръце като жилави клони
и вятър над тях, който тръни и облаци гони.

В очите им има и гняв, и омраза набрана.
И те се навеждат, защото допират тавана,

защото от влажния зид раменете им стинат.
О, трепнат ли само, килията с трясък ще сринат!...

Нима за изкуството пранги и щикове има!
То с пристъп нечакан затворите даже превзима,

в съня на палачите с тропот копитен нахлува...
Другари! Сикейрос е буден! Сикейрос рисува!

НЕ МОЖЕМ ДА СМЕ БЕЗРАЗЛИЧНИ

На Д. Светлин

Не можем да сме безразлични!

Дните

задъхани се втурват срещу нас,
припряно удрят на сърцето по стените
и ни разтърсва властният им глас.

Затуй умираме от разрив рано
и земният ни път като светкавица е къс.
Затуй това, което в нас е насъбрано,
напира и надига даже тежката надгробна пръст

ПОДКОВА

Веднъж ли сменяхме на славея песента
с песента на бойно стреме!
От седло ние виждахме твоята красота,
наше велико време!...

Със цветето на ревера говори рана,
зараснала на гръдта ни.
О, цялото бъдеще е събрано
под белега на старите рани!

Има ли по-щастливи от нас, кажи?
За нас ще пишат песни и книжки.
На нашия път като символ лежи
подкова от кон войнишки!

ЧЕРНИЯТ ХЛЯБ

Жените се будеха в тъмни зори.
Люлееше сенките им светлината слаба
на огъня, който под пъна гори.
И с древна тържественост те замесваха хляба.

Замесваха го с вода от планинска чешма,
която ухае на мъх и на жито.
И звездите, през прозореца влезли у дома,
падаха под черното сито.

Кукаха кукувици на близкия връх –
жените замесваха песента гласовита.
Цъфтеше мушкато – и неговия дъх
даваше душа на черната пита.

На пищни трапези аз съм седял,
но душата ми и до днес е богата
с оня, черния хляб, който беше събрал
на целия свят светлината.

ГЛЕДАЛ СЪМ ОРАЧИ КАК ЧЕТАТ

Гледал съм орачи как четат.
Седнали сред нивата небрежно,
те разтварят книгата и нежно
с грубите си пръсти я държат.

Тръгват те по редовете, както
тръгват по равнинските бърда.
Спират се след всеки ред. За кратко. —
Тъй ги учи трудната бразда.

Показалецът им с дъх на оран
бавно всяка думичка следи:
търси в тия редове-бразди
на живота веселия корен.

Нажеженото небе изстива.
Мръква. Но зениците блестят
и във тях се люшка като нива
книгата, полето и светът.

КУБА

Привет, земя на свободата – Куба!
Ти разцъфтяваш. Но и в тия дни
не снемат партизанската си шуба
суровите крайбрежни планини.

Приклад не ще се вдигне над сърцето
на твой необятен мирен ден,
че ти лежиш като снаряд в морето,
със исполинска вяра зареден!

ДАЛЕЧНАТА ЗВЕЗДА

Сред хаоса на късните съзвездия,
размятани по чуки и бърда,
видях не със очите, а с душата
на твой дом далечната звезда.
Тя бе като една прашинка златна.
А бе ми скъпа за това, че тя
е пълна с песен на скорци априлски,
със твои стъпки, с мирис на цветя,
че тая мъничка прашинка мисли
за мене, че се смее и тъжи,
че в шепата си там една черница
голямо щърково гнездо държи...

Като ракета моят влак политна
в нощта на двадесет тунела неми.

Тя носеше ме край мъглявините
на разцъфтели сливи и бадеми.
Подобно космонавт, аз бях облечен
в скафандър от усмивка и надежда.
И чудни приказки нощта плетеше
на релсите от сребърната прежда.
И пращаха ми своите сигнали
щурци, с които беше пълен мрака:
– Пи-пи! Най-ясната звезда е близко!
– Пи-пи! Най-ясната звезда те чака!

ЗАВРЪЩАНЕТО НА СЕЯЧИТЕ

ВЕЧЕРЯ

Вечеряха чорба от риба
с кромид и ситен магданоз
и всеки беше седнал бос
върху постилката на гриба.

От едрите ръце, където
бе къшеят като троха,
в нощта се носеше дъха
на залива и на небето.

Говореха във надпревара
лъжиците – и отстрана
поглеждаше една жена
с любов, като земята стара...

Над нея в морав дим кръжи
сънят на прасковото лято.
О, тя е котвата, която
мъжете в залива държи.

Когато хлябът загорчи,
тя със усмивка ги поглежда —
и натежават от надежда
души и мрежи, и очи.

Тя носи в грубия им свят
покой след всякоя стихия
и аз се питам: кой от тия
със обичта ѝ е богат?...

(бел.ред.: На сканирания екземпляр от книгата авторът е добавил на ръка
нова финална строфа:

В чии ръце тя като риба
се мята нощем — до зори —
и цялата в звезди гори
върху постелката на гриба...)

ТИ ЗАВИНАГИ ИЗЧЕЗНА

Ти завинаги изчезна.
Няма да се върнеш пак,
вечер ведра, вечер звездна
над Тюленовския бряг.

Други ветрове ще веят
по черешовия път
и на мрежите до кея
вече ще е друг сънят.

Къщичката ще отвори
своята врата за друг.
Друга лодка ще запори
синия лиман на юг...

Затова вървя и чезна
в гъстите ти светлини
и те моля, вечер звездна,
в мен дълбоко остани –
с мъдростта и тишината
на огромното море. –
Аз не искам красотата
безвъзвратно да умре.

Искам да живее вечно
даже тоя полъх плах,
даже ехото далечно
на заглъхващия смях...

ПИСМО

На сбогуване ми каза ти
със очи, по детски засияли:
„В първото писмо от оня залив
морската луна ми изпрати!“

Мисля си: на някой хълм висок
аз ще се кача и ще я хвана.
Но нима в писмото ще остане?
Ще го прободете със тънък рог.

Нейде край равнинските селца,
паднала, в росата ще трепери.
Млада циганка ще я намери
и ще си направи обица.

Мисля си: със платноходка аз
ще ти я изпратя – и лодкаря
чак до твоя сън ще я откара.
Как ли ще се радваш в оня час!
Но ако весло се затресе
и луната падне сред вълните,
като въдица към глъбините
бърза риба ще я отнесе.

Затова ти пращам поздрав само.
Нищо друго. Не сърди се ти.
Вън луната весело блести
и морето става по-голямо.
Ще се върна с лъх на тишина.
Клепките ми целуни честита:
там като под облак ще е скрита
морската луна.

ДЕН

Дали за тебе някой ще говори?
Ти си отиваш тъй обикновен,
огромен като планината ден,
покрит с праха на хиляди умори.

Поява хлад. По мраморния склон
нощта стада и сънища изпраща
и тежките си рамене поклаща
един зелен, олющен камион.

Със него се завръща от града
каменоделец – майстор на фонтани,
взел като птиче в едрите си длани
за своя син фуражка със звезда...

О, аз обичам тия часове
на морни стъпки, на житейска проза —
и босата следа по коловоза
към нечий дом незнаен ме зове.

Там вечерта разчупва своя хляб —
и спуска се безшумно над софрата
на вечерните мисли тишината,
на водопадите мълвежа слаб.

Градчето спи. И е щастливо то.
И неговата вечност става моя.
Аз лягам и сънувам във покоя
с браздите — жътва, с мрамора — длето.

КРАЙБРЕЖНАТА УЛИЦА

Дъждът клонака разтревожи.
Асфалтът светна странно чист
и под краката ти положи
предпролетната южна вис.

На облаци ухае парка.
Ти слушаш нощните води
и крачиш като нестинарка
върху жарава от звезди.

ЗАВРЪЩАНЕТО НА СЕЯЧИТЕ

Вечерницата грее сам-сама.
Дърветата към хълма се обръщат.
Сега оттам сеячите се връщат,
повели пътищата към дома.
Превива ги огромната умора,
но те са дали семе на пръстта,
ухание и песен – на простора
и сънища родилни – на света...
Завиждам им под свода свечерен
за думите – сърдечни и спокойни,
за крачките – широки и достойни,
за тоя пълен с трудна радост ден.
И чувствам, че така ми е нужна
на техните десници щедростта,
за да запълни моята врата
и да не пуска дни и мисли
дребни.

КЕЙ

Дъските на кея скриптят под носачите боси.
Минават коне, с побелели от прах гърбове.
Реката спокойно тече, по вълните си носи
петна от бензин, отражения и гласове.

Тук хората бързат, с тревоги и грижи заети.
Над потните ризи лодкарско платно се ветрей.
В кошовете риба подскача и в капките свети
голямото слънце на малкия дунавски кей.

Това е живота. Познатия. Трудния. Твоя.
Със хляба, изпръхнал от слънце. С дъха на смола.
С вълните, които подмиват брега на покоя,
но раждат простор, набразден от крила и весла...

И ти се отдаваш на лятото и на копнежа,
с тревога, която налива и думи, и плод.
И ставаш ръка на рибар над затрепкала мрежа,
и ставаш задъхана стъпка и пареща пот.

Смалява те вечер умора, но виждаш от кея:
реката, градчето и мислите – всичко расте
и шлепове спират до твоята длан, и светлеят,
и глас на гугутки понасят към изгрева те.

МОИТЕ ПРАДЕДИ

Нямат летопис — да се достига
с корени
до други времена.
... Гербът им семеен бе една
боса стъпка в глината до прага.
Радостта им бе трудът и друга
радост нямаха до старостта.
Те във огледалото на плуга
виждаха лицето на смъртта —
и протягаха ръцете стари,
за да завещаят на сина
остър нож — за битки и цафари —
и кривачка житени зърна.
Тръгваха си — прости и велики —
и над гроба, като вечен знак,
шумоляха бели трепетлики
и горуни с потъмнял клонак...

Виждаха в съня си планината:
бяла като гребен на вълна
иде да залее, да размята
мъката на всички времена.
Чуваха: стихия мрака гони,
конник иде с пушка и мечта
и потракват желяди-патрони
в патрондаша тежък на нощта.

В ПАМЕТ НА БАЩА МИ

Ти се връщаше вечер по стръмния склон.
Чувах как до сайванта каручката трака.
И на твойто коляно – най-високия трон –
сядах аз – господар на звездите и мрака.

Де си ти? Отлетяха най-белите птици.
И леса те забрави. И ека те забрави.
Ала в треска притворя ли тежки ресници,
виждам твоите ръце, като глина кафяви.

Овощар беше ти. Над лъките надвесен,
ти засаждаше жажда за плод. И надежда.
Тая сила ми дай. Нека моята песен
да не бъде дивячка. Земен плод да я свежда.

Научи ме да бъда добър. Да е вярна
съвестта ми
на къшея сух, на сълзата,
на черешата бяла, на десницата черна
и на щедрото зърно, зарито в браздата...

Ти ли в мрака пристъпи? Ти ли морен въздъхна?
Аз те чакам. Главните димят – догорели.
И кайсията стара, дето лани изсъхна,
една пъпка отвори, за да види: дойде ли?...

ГЛИНА

ГЛИНА

На Иван Къосев

Глината е рана на земята.
Дните всичко облекат в цветя,
а по хълбоците на бърдата
аленее, не нараства тя.

Но грънчарят във дланта си тежка
я поема като свиден дар,
с колело – възшебна въртележка –
я приспива под навеса стар.

Гали я с десница мълчалива,
дава ѝ реки и небеса
и кръвта на чувствата си слива
с нейната.
И стават чудеса.

Че владее властното умение
и от раната да създаде
светлина, усмивка, вдъхновение —
и в сърцата да ги отведе!

ДЕТСКИТЕ РИСУНКИ

Детските рисунки по асфалта!
Те са тъй небрежни и красиви!
Ето къща със стени зелени,
с бяла печка и комин кафяв.
Тая къща е навярно гара,
щом до нея върху релси сиви
чака влак с нанизани вагони,
дълъг, черен – като струна прав

– Безполезна къща! – ще речете.
Не! Във нея приказки преспиват
и за да не им е хладно нощем,
печката от тебешир дими.
– Влак съвсем ненужен! – ще речете.
Не! След залез той на път отива –

пълни с детски сънища вагони
тракат към неவிждани земи.

Ние го не чуваме, когато
цял покрит от звезден прах се връща –
приказките сънни да разбуди,
за да тръгнат по земята пак.
... Жалко, че изгубили сме ключа
от рисуваната детска къща.
Жалко, че не е у нас билета
за рисувания детски влак...

АВГУСТОВСКИ ОГНЬОВЕ

Цъфтялото е вече плод.
Полята все още само с мисли са засети.
Но плугът пак се братими с браздата
и в него неспокоен пламък свети.

Това са августовските огньове.
Те греят като слънце, край което,
натегнали от труд, кръжат отново
безсънните планети на ръцете.

Със почит нощното небе ги гледа
и стрелват се звезди високо в мрака
като салют – за трудната победа,
като сигнал – за новата атака.

На пролет бъдната мечта ухае.
Заспива в люлка от бразди света.
И дланите говорят със безкрая,
с несбъднатото и със вечността.

(бел.ред.: На сканирания екземпляр от книгата авторът е зачеркнал на ръка третата катрена.)

КВАРТАЛ

Тук нямаше трамваи и неони.
Кварталът беше огласен от лай
на кучета. И с гласове звънливи
по изгрев се надпяваха петли.
Живееха във тия тихи къщи
художници и прости градинари.
Напролет никнеха цветя в лехите
и на художниците по платната.
Обичах с тебе да вървя по здрач
из тия улички, да гледам как
бръшлянът по прозорците се вие,
как боси дечурлига се катерят
по крушите, как морните мъже
се връщат, хляб под мишниците взели.
Ти даваше душа на тоя кът
и проснатите избелели ризи,

които се ветрееха до пътя,
от облаци по-светли бяха. Ти
живееше с оная проста радост
на хората, чиито груби длани
дъхтят на утро и косици детски.
Ти знаеше ли колко бе ми нужна
усмивката ти? Колко бе ми нужна
ръката ти? Сега е вече късно.
Кварталът на художниците спи.
И аз те виждам как си отминаваш
по вишневата уличка. Тя става
студена и безлюдна. Ти се стапяш
сред мрака. И душата ми крещи:
„Върни се!“ Ти не чуваш. Теб те вика
друг порив. Радостен или трагичен?
В какви ли длани ще положиш своя
копнеж? В каква душа ще търсиш кей?...
Кварталът на художниците спи.
Спят градинарските лопати. Спят
палитрите, лехите и платната.
Довиждане. Бъди щастлива. Ти си
сестра на вишневия цвят. Блести
с росата му. Трепти под ветровете
на пролетта, които оплодяват
цвета и мислите. Живей с мечтата
за есенния плод. Бъди щастлива
дори ако останеш само цвят
отронен, който аромат е дал
на ден, на час или на миг единствен...
Кварталът на художниците спи.
Заспи и ти. И не сънувай нищо.

Аз тръгвам. Твоят поглед ме не търси,
за да ми каже сбогом. Духва вятър,
над клоните избухва цвят, затрупва
квартала, твоите черти познати.
Изчезваш ти. И само далнината,
попила твоя път, остава в мен.

ТОЙ ЖИВЯЛ НА ЗЕМЯТА

На Ал. Довженко

Той живял на земята с невиджана жажда.
Вечно бил неспокоен, забързан, зает.
А го виждали често – фиданки засажда
като прост овощар със душа на поет.
И градина шумяла в полето голямо.
А когато последният час прозвънял,
той така завещал: да стои след смъртта му
тая млада градина – вместо паметник бял...
И в смъртта бил поет! Радостта, красотата
не предал на безкрайния сън, на пръстта.
С яки корени той се държи за земята,
с цветовете на вишните гледа света!

* * *

О, дъжд! Не ме отпращай да се скрия
под стряхата на някой стихнал дом.
Бушувай! Нека клоните се бият
на къщите във сепнатия вълнолом!

Със нощния си блясък пронижи ме!
От болка да крещя. Не ме щади!
Но дай на чувствата ми ново име
и камъка за жътва оплоди!

Не ме учи на примирение и безразличие!
Слей с кръгозора моята следа!
Дари ме с древното величие
на буйната, ликуваща вода!

Кали десницата ми, за да мога
подобно клони да събирам аз
светкавиците паднали — и да запалвам ОГЪН
ОТ ТЯХ
през най-суров и тежък час!

(бел.ред.: На сканирания екземпляр от книгата авторът е направил на ръка следните поправки: във втория стих на първата катрена „стихнал“ е заменил с „близък“; в първия стих на втората катрена „нощния“ е заменил с „тревожния“; в четвъртия стих на третата катрена „буйната“ е заменил с „твоята“; в първия стих на четвъртата катрена „десницата“ е заменил със „сила на ръката“; във втория стих „подобно клони“ е заменил с „по пътищата“; в третия и четвъртия стих „от тях/през най-суров и тежък час!“ е заменил с „в най-тежкия си час!“.)

ТЕ ИДЕХА С КАЛПАЦИТЕ СИ СУРИ

Те идеха с калпаците си сури
под воя на огромни ветрове
и влизаха в картини и гравюри,
и стихове.

Но бе им тясно. С лакти и юмруци
ломяха рамките, разбутваха стиха.
Над бръчките и над бунтовнишките ямурлуци
ехтеше на балканите смеха...

Изкуството сред тишина и злато
ги пускаше през своята врата
и ставаше неவிжданo богато
от тяхната сурова беднота,

БАЛАТОН

Ако се бях родил на твоя бряг,
щях да живея в къща от тръстика
и чучулиговият вятър пак
по хълмовете щеше да ме вика.

Щях да потеглям рано заранта
с коса на рамо или със пръскачка
и вечер щях да спирам с тежка крачка
пред моята открехната врата.

И щях да съм доволен, че денят
е грял над мен, че птици са ми пели,
че дланите изпръхнали дъхтят
на сенокос и праскови узрели.

Когато гасне сетната заря
по старата крайпътна трепетлика,
на прага седнал, щях да майсторя
на своя син дудуче от тръстика.

И той със него щеше да приспива
могили, облаци и ветрове,
а аз, отметнал с длан къдрица сива,
отново щях да пиша стихове...

Сиглигет, Унгария

ДАЛЕЧЕН ПРОЗОРЕЦ

ДЪЖДЪТ
ПО СТЬКЛАТА СТУДЕНИ ТЕЧЕ

Дъждът по стъклата студени тече.
Колко дни, колко нощи не спира!
Стои сред мъглата като момче
с остригана глава
баира.

И на него е студено, както на мен.
И на него е тъжно, зная.
Песни, извикайте един летен ден
да огрее моята стая.

Летен ден със пътека през дюни и треви,
от раковини искрящи застлана,
летен ден с едно момиче, което върви,
озарено от морската пяна.

Ако то е далече и в залива потъмнял
плискат вълни студени,
аз ще изплета от стихове сал,
с него то да доплава до мене.

... Вали.
Дървесата се качват по хълма смрачен.
Слънцето ли търсят – не зная...
Песни, извикайте един летен ден
да огрее моята стая...

(бел.ред.: На сканирания екземпляр от книгата авторът е направил на ръка следните поправки: в третия стих на втората катрена „песни“ е заменил с „птици“; във втория стих на третата катрена е зачеркнал „искрящи“ и в третия стих на петата катрена „песни“ отново е заменил с „птици“.)

* * *

Очите ти в душата ми са впити.
И аз мълча.
Нима това си ти?
Зад устните, презрително присвити,
на думите ти злия нож лъщи...

Аз ще забравя всичко. Ще си ида.
Гласа ти ще ми бъде непознат.
Над нашата тревога и обида
ще легне неочакван листопад.

А сепва се в гърдите ми сърцето
като ударено с юмрук стъкло.
Как евтино пилеем туй, което
съкровище безценно е било!

Как лесно преминава тържеството
на чувствата, на повика: „Пиши!“
Как лесно на омразата зърното
бразда намира в нашите души!

И лесно гневната ръка пилее
на нашето огнище пепелта.
И лъжем се, че леко се живее
без обич и човешка доброта...

* * *

Как така се случи, аз не зная:
толкова години си сама.
Не омръзна ли ти тая стая
със картини, книги и писма?
Стига ли ти малката утеха
да редиш куплет подир куплет?...

Сутрин, грабнал извехтяла дреха,
тръгва твоя подранил съсед.
И го виждаш как отсреща чука
по вкованата в кофраж стена.

От години той живее тука
с малък син и майка, и жена.

В стаичка една живее само
при хазаин строг и мълчалив,
ала вечер, взел сина на рамо,
се завръща весел и щастлив.
Не говори той за рими модни,
а звънят в гласа му уморен
железа, тръби водопроводни
и шумят чували за цимент.
Няма графики и акварели.
Над високите му рамене
за украса сякаш са прострели
синкаво и розово пране.

Той вечеря, в скута взел детето,
ти долавяш говора им тих
и усещаш – празно е сърцето,
празен е измисления стих.

Радостта не може да намери
твоята заключена врата.
И стихът се гърчи и трепери
върху ледно белите листа.

КРЪЧМА В ПУСТАТА

Какви ли вихри бяха ни довели
във тоя степен край – до Тиса чак?...
Посрещнаха ни цигани, запели
в старинна кръчма, в странен полумрак.
Отвори се кръгът им – и до мене
ти седна. Аз те гледах. В тоя час
като невяста беше ти смутена...
И цигуларя стар запя за нас.
А бяха сиви нашите къдрици,
а бяха късни нашите мечти,
а нямаше на нашите десници
тогаз венчални пръстени, но ти
трептеше като клонка разцъфтяла
до рамото ми – с порив чист и нов.
... Той пееше за чуждата раздяла,
а мислеше за нашата любов.

Далечна кръчма сред полето, пак ли
цигулката говори със нощта?...
Тополите с високите си факли
по пътищата водят есента.
И мене водят през полята сиви
към Пустата. И в тая тъмнина
аз чувам само шум на конски гривви,
на гривни цигански, на стремена.
А цигуларят пак стои до прага.
Ще ме попита ли сега за теб?
Премигват свещи. Сянката му бяга,
подгонена от вятъра свиреп.
И вдига той лъка. Ръката бяла
пропъжда мигом тоя мрак суров.
... Той пее – но за нашата раздяла –
и благославя чуждата любов.

CAM

Аз ли ослепях – или се срина
върху мене ненадеен мрак?..
Глухо, като детска окарина,
свири оголелият клонак.

Няма огън в тоя мрак огромен.
Няма птица – да ме позове.
И прицелени към моя спомен
стрелят желъдови дъждове.

Ала аз вървя с душа корава:
зная, че живееш на света
ти, чиято лампа затрептява
от дъха на моите уста.

Твоята десница ще ме сгрее
като метнат на врата ми шал.
Хубаво е, че човек живее
сложно —
с остра радост и печал.

ДАЛЕЧЕН ПРОЗОРЕЦ

Макар че нощем твоя тих прозорец
гори далеч от мен – накрай света,
аз искам пак със теб да поговоря –
не съм ти казал толкова неща...

По покрива нечакан дъжд почуква.
Сега е късен полунощен час,
но слънцето на мислите разпуква
леда по пътищата между нас.

Пак сенките на гларусите бягат
на корабната свирка от гласа
и откосите на вълните лягат
на залива под острата коса.

Над оня кът, над валозите свежи
пламти на диви макове цветът,
мирише на балчишки дъжд, на мрежи,
на мокри длани, на вечерен път.

Ти в погледа си носиш тая гледка,
в смеха ти плискат леките води...
Когато правиш тежка равносметка
на дните – тия мигове щади.

Бъди скъперница. Недей ги дава
като ненужен, потъмнял петак
в дланта на ненаситната забрава,
в дланта на всепоглътания мрак.

БЕРКОВСКИ БАЛАДИ

МЪЖЪТ С БЕРДАНКАТА

Преди да влезе мълчаливо
на скулптора в ателието
и в стиховете на балада
да тръгне – като по бразди,
той взе берданката, подпряна
до хвърчилата на детето,
и люшна люлката, която
виси под ниските греди.

И в джоба с пет патрона само
и с два юмрука, гневно свити,
той тръгна, за да стане семе
във нивата на други дни.
И падна. С облаците слени
летяха конници сърдити

и от Берковица до Ерден
димяха сепнати главни.

По каменливите баири
не трополяха колелета,
не даде на сеяча крина
денят, за посев отреден.
Но тоя вятър, който глухо
кънтеше в лудите дерета,
се сливаше в нощта огромна
с гласа на син новороден.

Под ябълката закопаха
патроните в торбичка стара.
Над гробовете и сълзите
плющеще есенен порой.
Но майчини ръце потайно
печеха в подница сухара,
със който рожбата невръстна
ще тръгне някога на бой.

В съня на голите полета
кънтяха викащи копита.
И си играеха децата
не с пъстра книжка, а с патрон.
И непосятата пшеница
сънуваше, че става пита,
с която есента посреща
един ликуващ ешелон.

КОСИТБА

„Атакувахме Бойчиновци.
Малцина имаха пушки. Бях-
ме тръгнали на бой с брадви
и коси.“

Един септемвриец

– На коситба ли тръгвате? Есен е вече.
Измамно ли утро ви позова?
Тежък зной тия глиненни хълми изпече,
изгоря всяко стръкче трева.

– Изгоря тревата,
но мъката, от сълзи полята,
избуя на душите в простора незрим.
Ние тръгваме разгърдени и боси
на най-трудния от всички сенокоси –
мъката тръгваме да окосим.

– Погледайте: конница в царевиците се крие
и картечница с хищно око зажуля.
Като откоси гъсти ще се проснете вие
и бръчките ви ще се слоят с напуканата земя.

– Картечницата ни чака? Хищната? Нека!
Тя пробива гръдта, но остава човека
в легендата и в юмрука свит,
в шума на браздата, в задъханото лято
и в детелиновата ливада, в която
коса ще проправи пътека на ден честит.

– На бой със коси тръгват само поети.
Имате ли тяхната сила и тяхната мечта?
Можете ли да запалите утро, което да свети
не само в косите ви, а и във вечността?

– Ние имаме на поетите силата сурова.
Ние можем да запалим утро такова,
над което залезът няма власт.
Ние виждаме зад баирите дните откъдни
и семето на песните бърдни
в боя ще легне – с нас.

НАДГРОБНАТА ПЛОЧА

Разстреляни по мрак, в потаен час зарити,
те не можаха и по вятъра дори да пратят сетна вест
на своите деца, на праговете от напукани нозе протрити
и на пътеките през есенния лес.

Погребаха ги сред реката – в кална яма
да легнат дланите, големи като пролетни гнезда,
отдето литва на разсъмването песента голяма.
Над плочата надгробна да се плисне безсърдечната вода.

Но трепнаха планинските долища – люлка на реката –
на всеки извор се помолиха, на всяка капчица роса:
„Идете с обич при бунтовниците в равнината
и отнесете им дъха на тия ястребови небеса!“

Течеше старата река. И даже в най-голяма суша
тя не пресъхваше, не ги оставяше сами.
А нощем стихваше: гласа им да послуша,
да го прелее в зърното, което с първия си кълн шуми...

Стоеше плочата над пясъците избелели,
над болката на тоя край осиротял.
Жестоките ръце не знаеха, че са отлели
на бъдещ паметник пиедестал.

СЕПТЕМВРИЙСКА СЕИТБЕНА ПЕСЕН

Гилзи опарват петите ти боси.
Няма петли по зори.
Дим над къпини и ями се носи.
Нищо. Върви. Ори.

Виж: планината със облачни длани
поглед изтръпнал закри.
Тътен се срива по мъртви поляни.
Нищо. Върви. Ори.

Тъмен е бродът. Душата е бистра.
Стене земята за плод.
Пее ръждивата волска капистра
под септемврийския свод.

Нека сълза твой лик набраздява
Стискай зъби. Да боли.
Дваж по-корава стоманата става,
ако сълза я кали.

Сей и будувай за жътва. За друга.
С гняв оплоди пепелта.
Нека се гъне в ръцете ти плуга.
Нека пращи угарта.

СОНДИ КРАЙ ОГОСТА

На Цветан Ангелов

Тук всичко е легенда – даже тия
върби и тая есенна трева.
Едва ли сондите ви ще открият
богатство, по-голямо от това.

Лежат бунтовници сред равнината,
сразени от куршум или от щик.
И даже до сърцето на земята
е стигнал техният предсмъртен вик.

Дълбайте пясъците и скалите,
до тоя вик стигнете! Нека той,
роден отново, да ехти в душите
и да разкъртва техния покой.

Да сепва нашите пера, когато
под стряхата на дребни чувства спят.
С вихрушките на есенното злато
да озарява трудния ни път.

Да сме тревожни. Дъх да ни не стига,
ала да водим дните за ръка
и нашите дела да са верига,
щурмуваща билата на века.

ПРОТЕГНАТА РЪКА

ЗНАМ:
ВИНАГИ ПОЕЗИЯ ЩЕ ИМА

Знам: винаги поезия ще има.
И най-напрегнатият век ще бъде век лиричен.
Човекът пак ще е човек, а не бурма незрима
от механизъм атомен или кибернетичен.

И нека слагат зъбни колелета на душата,
и нека на теориите върху фона
различни фокусници да търкалят камъните на словата
на празномислието по наклона —

ще сядат хората след работа с деца на коленете
и ще се радват — даже мъката не ще им е излишна
и в техните души ще се люлеят цветовете
на Димчо Дебеляновата вишна.

КАК СЕ КАЗВАШЕ ОНАЯ РЕКА

Как се казваше оная река,
която течеше през дефилето?
Откъде извираше? Дали от пряспата на върха?
Не, тя бе родена от най-белия облак в небето!

Тя течеше край нас и ни носеше пролетта
в своята глъбина – пълна с отражения.
Тя поееше крехките коренчета на обичта,
за да се вдигне високо дървото на нашите вълнения.

Тя ни говореше за слънцето, което е спало
върху облака. И бързаше да ни каже
какво то е чуло, какво е видяло
и какво е сънувало даже.

Вировете не можеха да поберат усмивките
на нашите лица –
широките вирове бяха толкова тесни –
и ние вървахме като две деца,
озарени от мисли и от сънища небесни.

О, колко е лошо, че човек помъдрява,
че разбира измамите!... Аз бих искал едничко:
да имаме същите очи, както тогава,
да имаме същия слух, който долавя всичко...

МЛАДОТО ВИНО

Бушува младото вино.
И може ли да не бушува?
Със всяко мъничко зърно
големия си ден сънува.

Напъва с лакти тая бъчва,
в чиято люлка то лежи.
И теснотата го измъчва.
И всеки обръч му тежи.

Но случва се да ги разкъса,
помамено от дързостта,
помислило в минута къса,
че то ще упои света.

Лозарят стар не го сгълчава —
той знае: векове наред
винò такова локва става
и се превръща на оцет.

А другото винò притихва.
То се е блъскало до днес,
че в него мъдростта пониква,
подобно зъб на младенец.

В завивката на дните ляга.
(Утайка станал е гневът.)
И то дъхти на земна влага,
на птици, на априлски път.

Разпуква своя цвят в ръката,
където чашата искри,
и палва утро на софрата,
когато е среднощ дори!

ТВОИТЕ КОРЕНИ

Твоите корени са възлести като селски ръце
и всеки, пронизал пръстта, моите нерви досегна.
Българийо, цвете над младото сърце
и жилава глина, под която ще легна!

Есен твоите дъбове плачат с чугунени сълзи.
Виелици решат буките с ледени гребени.
Кремъчни пътеки, по които слизат легенди и кози,
водят при герои, в твоята душа погребани.

Мисля за теб. И се радвам. И ме боли.
Гали ме и ме мачка историята ти тежкоръка.
Под мрежа от пътища с яки възли
се мята нашата радост и нашата мъка.

Раздиран от мечове и от мълнии кърпен небосвод.
Бразди върху пепел. И посев. И звън на мотика.
Ти имаш съкровище – своята пот,
затова си нетленна и си велика!

Звездите, родени на тъкачката под стана,
излитат, за да изпълнят твоите небеса.
И лежи като морен косач Балкана –
и Дунавът е негова коса.

ТЕЧЕ ЖИВОТЪТ

Тече животът... Panta rei.
Растат и рухvat мавзолеи.
Затрупват ги листа и дни.
Подобно дреха отесняла
гнети след време идеала
и идва друг – да го смени.

Защо сте, ежби непотребни?
Ей тия песъчинки дребни
са плът на древни върхове.
Под папрат и треви бухлати
спят мъдреци с души крилати,
мълчат изтлели векове.

Но аз те пъдя, песимизъм!
По стълбата от дни възлизам
над сипеите на нощта.
И аз не вярвам, че човека
е в Нищото прашинка лека –
той е пристигнал на света

в дланта си слънцето да вземе
и само то да бъде семе
за жизнените му бразди,
мигът човешки на земята
да бъде удар на лопата,
която ябълки седи!

КОНЦЕРТ КРАЙ БУДАПЕЩА

Не стигаше шумът на Будапеща
до тия стари дъбове, където
Бетовен мълчаливо е вървял.

Оркестърът седеше в полумрак.
Високо над главите шумолеше
едно смарагдено небе от клони
и от листа. Крайдунавски светулки
го пълнеха със трепкащи звезди.
И диригентът, лъковете сепнал,
издигна палката. След миг изчезна
лесът и до безкрая се простря
едно поле от багри и от звуци.
Там вятърът на тихите цигулки
говореше със полъха вечерен,

с прозорците далечни на селата,
с минаващия пътнически влак.

И палката ту ниско се навеждаше,
заслушана в мълвежа на тревите,
ту се издигаше до небесата
и там, повела облак от мелодии,
блестеше като мълния – и чувах
как по тимпана удряха не палки,
а капки нощен дъжд. И сякаш ехо
от повика на флейтата, далеко
издън леса достигаше до нас
гласа на кукувица закъсняла.

О, музиката, от живота взела
зърно, за да поникне, пак се връщаше –
да го направи двойно по-любим.
Над гробове, над люлки, над безсъници
и сънища ехтеше, тържествуваше
животът – за безсмъртие роден.
И ние ставахме неземеи звук
от тая земна песен на вселената.

... Когато прах от пропилени дни
посипе цветовете на душата,
към тебе се обръщам, ден далечен.
Върни се пак: със музиката в парка,
с вечерните светулки и с гласа
на кукувицата. Дъждът седефен

на звуците
душата да изкъпе.
Да чуя как на флейтите с гласа
ми казва оня неспокоен гений:
„Бъди сеяч на красота и радост!
Дай всичко свое и ще си богат!“

ПРОТЕГНАТА РЪКА

На Дмитро Павличко

Детските сънища нямат криле, а крачета.
Могат ли те километри безброй да преминат
и да достигнат до тия планински полета,
дето се вбива на късните жерави клинът?

Могат! Аз чувам как тихо откrexва вратата
нейният сън. Дъщеричката! Как те намери?
О, тя при тебе дохождаше даже в полята,
дето ранена кубинска тръстика трепери.

Нейният сън има длан като кленов листец.
Ти го пригушваш. Усмихваш се. Тръгвате двама.
Българска есен. Високи звезди. И ветрец.
Песен в душата от южната нощ по-голяма.

Ти се вълнуваш, че нямаш перо, нито лист.
Ще отлети ли и тя с тия птици в мъглите?
Тънка топола полюшва писеца златист
и я записва, разбутвайки леко звездите.

Към песента се протяга ръката на здрача
като към гост – озарена от житния злак.
Витоша в нея тъмнее подобно погача,
сол на която е ранният есенен сняг.

БАРАКА

По острите буци
от смръзнала глина,
потраквайки,
люшкайки брезента си стар,
един камион
край бараката мина,
замигал ту с левия,
ту с десния
фар.

Строежът утихва.
Гласове се не чуват.
Само стъпките и вятърът
остават вън.
Големите черни дървета бълнуват

и от треска обзети,
се мятат насън.

А хората спят.
И печката за сън се кани.
По лицата им гасне
нейната светлина.
Те спят тежко,
под главата си сложили длани —
както се спи на война.

В бараката тясна и в техния сън
огромният месец свети.

И сякаш разцъфват
с пролетен звън
стъклата —
от лед и от скреж излети.

И усещат мъжете:
градина ухае.
И се вслушват:
песен чакат...

Ако търсех дом на поезията,
бих ѝ избрал тая
замръзнала ниска барака.

ПЛАНИНЕЦЪТ,
КОЙТО СЪЧИНЯВАШЕ ПЕСНИ

На борики ухаеше твоята торба.
Ти говореше с изворите, с мълниците в простора.
И сподирян от облаци, с ямурлук на гърба,
слизаше вечер при бедните хора.

Помня твоята песен.
От гуслата стара
се сриваха като камъни
тежки звуци.
Фенерът дълго не искаше да догаря
и дърварите слушаха, свили юмруци...

Аз вярвах, че пишеш с роса-сребро
в потайна хайдушка дъбрава.
С перо от орел!
С друго перо
не се пише песен такава!

В СТЕПТА ПОД КИЕВ

На Валентина Ткаченко

Това се случи във степта под Киев.
Бе март. Снегът отдавна бе стопен.
Но вятърът бе тъй студен и остър,
че от дъжда, валял преди да съмне,
бе заледено цялото шосе.

Колата ни едва-едва пълзеше
и ние под ушанките лисичи
задрямвахме – че дълъг беше пътят
и разговорите ни измориха.

Но изведнъж сред голото поле
до нас достигна музика далечна.
Шофьорът спря. Застанахме до пътя
и блясък непознат ни ослепи.
Отсреща се издигаха в небето

огромни трепетлики. Тая нощ
дъждът и неочаквания мраз
в кристална дреха бяха ги облекли.
Те грееха над угарите черни
и всяка клонка беше лъч и звук.
Това бе музика на арфи древни,
на флейти и обои. Издълбоко
тя идеше сега – неуловима
като въздишка, като нежна дума,
като докосването на ресници
и устни, като песен на душата,
нестигнала до другата душа...

В такива мигове не се говори.
Една-едничка дума би могла
да разруши вълшебството, защото
щастливите минути по са крехки
и от кристала – рухват изведнъж
и в нас оставят късчета, които
раняват дълго нашите души.

И ние гледахме опиянени
как музиката от лъчи се ражда.
Навярно сме стояли час и два.
Какви ли сме били? Наивни? Смешни?
Не! Светли и щастливи сме били!

РЪКАВИЦИ

За килимите чудни
прела си ти без умора
лъчите на белите юнски звезди.
От светлината на люляка,
цъфнал на двора, нишка сребърна изпреди!

Изпреди безкрайна нишка –
уханна, звънкогласна,
лека – като въздишка,
като усмивка ясна.

Изплети ми ръкавици
от нея,

да ги нося до сърцето си аз,
когато в далечни земи
се запиля
и ме срещне нечакан мраз.

Тогава
да вдъхна аромата на цветовете,
да усетя топлината на юнските дни
и да викна:
„Виелици, спрете!
Отдръпнете се, планини! —

Да видя на родните валози златото,
да видя как се издига,
излитнала
от голямата длан на лятото,
една българска чучулига!“

ДАР

Ти може би не си родена още
или вървиш незнайна между нас,
красавице, в която ще е влюбен
най-смелият – политнал към Сатурн...

Огромните пространства ще го грабнат.
Но радара на твоето сърце
ще отбелязва неговия път,
пронизал милиони километри,
и ще долавя всеки негов дъх.

Тъй дълго ще се взираш към безкрая,
че твоите очи ще станат сини,
със златни петънца – като небе,
засветило от хиляди съзвездия...

Ще го плени небето с хубостта си,
ще му продума: „Остани при мен!
Ще ти постеля път от диаманти!“
А той ще мисли за земята родна
и ще жадува бос да повърви
по път, над който земен дъжд се плиска.

И обичта му ще остане земна.
И никакви космични ветрове
в пространствата не ще я разпилеят.
Тя ще те търси между звездопади
и между облаци – и ще достига
до уличката с вишни и тополи,
до твоето прозорче – да ти каже,
че той се връща и ти носи дар,
че с трепет на ръката ти ще сложи
най-хубавия пръстен на земята –
брилянтения пръстен на Сатурн.

СЪДЪРЖАНИЕ

ПОПЪТЕН ВЯТЪР

Път.....	7
Време на узрялата падежда.....	9
Спокойствие.....	11
Сакейрос.....	13
Не можем да сме безразлични.....	15
Подкова.....	16
Черният хляб.....	17
Гледал съм орачи как четат.....	19
Куба.....	21
Далечната звезда.....	22

ЗАВРЪЩАНЕТО НА СЕЯЧИТЕ

Вечеря.....	27
Ти завинаги изчезна.....	29
Писмо.....	31
Ден.....	33
Крайбрежната улица.....	35
Завръщането на сеячите.....	36
Кей.....	37
Моите прадеди.....	39
В памет на баща ми.....	41

ГЛИНА

Глина.....	45
Детските рисунки.....	47

Августовски огньове.....	49
Квартал.....	51
Той живял на земята.....	54
О, дъжд!.....	55
Те идеха с калпаците си сури.....	57
Балатон.....	58

ДАЛЕЧЕН ПРОЗОРЕЦ

Дъждът по стъклата студени тече.....	63
Очите ти в душата ми са впити.....	65
Как така се случи, аз не зная.....	67
Кръчма в пустата.....	69
Сам.....	71
Далечен прозорец.....	73

БЕРКОВСКИ БАЛАДИ

Мъжът с берданката.....	77
Коситба.....	79
Надгробната плоча.....	81
Септемврийска сеитбена песен.....	83
Сонди край Огоста.....	85

ПРОТЕГНАТА РЪКА

Знам, винаги поезия ще има.....	89
Как се казваше оная река.....	90
Младото вино.....	92
Твоите корени.....	94
Тече животът.....	96
Концерт край Будапеща.....	98
Протегната ръка.....	101
Барака.....	103
Планинецът, който съчиняваше песни.....	105
В степта под Киев.....	107
Ръкавици.....	109
Дар.....	114

Редактор Б л а г а Д и м и т р о в а
Художник И в а н К ъ о с е в
Худ. редактор З д р а в к а Т а с е в а
Техн. редактор Л ю б е н П е т р о в
Коректор В и о л е т а Р а й н о в а

Формат 32/84/108; тираж 4,100 екз.; печатни коли 7,25;
издателски коли 6,51; л. г. IV; поръчка № 3/1964 г. на
издателство „Български писател“; дадена за набор на 15.
Х. 1963 г.; излиза от печат на 25. 1. 1964 г.; книжно
тело 0,29 лв.; подвързия 0,05 лв.; цена 0.34 лв.

ДПК „Димитър Благоев“ – София